

TILL: Årsmötet
DATUM: Mars 2009

GRANSKNINGSKOMMITTÉNS RAPPORT TILL ÅRSMÖTET 2009

1. INLEDNING

Granskningskommitténs uppdrag, enligt beslut på årsmötet 1996, är att genomföra en granskning av sektionens verksamhet och förvaltning. Granskningskommittén koncentrerar sig på ekonomin och valda revisorer på räkenskaperna. Arbetsfördelningen blir alltså att revisorerna genomför räkenskapsrevision, medan Granskningskommittén inriktar sig på förvaltningsrevision.

Syftet med granskningen är att genom konstruktiv kritik av sektionens och Amnestyfondens styrelser samt annan formell och informell verksamhet inom svenska sektionen, bidra till den demokratiska processen. I uppdraget ingår att kontinuerligt följa verksamheten.

Granskningskommitténs arbete sker främst utifrån skrivna dokument, men även muntlig information har inhämtats, så att verksamheten löpande kan utvärderas och snabbt rapporteras till berörda personer. Händelser och protokoll från mars 2008 till januari 2009 har granskats.

På styrelsens uppdrag har Granskningskommittén gått igenom de riktlinjer som fastställts för kommitténs verksamhet, och övervägt om några förändringar skulle behöva göras. Vi har därvid funnit att riktlinjerna i allt väsentligt överensstämmer med praxis och att det bara är detaljändringar som är aktuella. Dessa ändringsförslag har redovisats i brev till styrelsen. Granskningskommittén lägger en motion till årsmötet 2009 för att uppdatera riktlinjerna.

Granskningskommittén har från maj 2008 till mars 2009 haft fem möten: tre telefonmöten samt ett i Linköping och ett i Stockholm.

2. GRANSKNING AV SEKTIONSSTYRELSENS ARBETE

2.1 ARBETSFORMER OCH AGERANDE

Granskningskommittén har granskat protokoll från sektionens styrelse under tiden mars 2008 till och med januari 2009. Vi har funnit att protokollet i stora drag ger en tydlig bild av vilka frågor som prioriterats i styrelsearbetet och hur man arbetat med dessa.

Dock upplever vi att protokollet från decembermötet brister i fråga om att redovisa styrelsens diskussion av etappmål för 2009–2010 och av mångfaldsstrategin. Enstaka styrelsemedlemmar väckte på decembermötet förslag om ytterligare etappmål/strategimål, än de sekretariatet föreslagit, men protokollet är otydligt om hur de diskussionerna gick och varför styrelsen valde att inte ta med de förslagen. Det blir därför svårt att förstå varför styrelsen inte ville ha ett etappmål om att öka antalet aktiva medlemmar eller varför sektionen inte borde ha som mål i mångfaldsstrategin att prioritera värning av fler medlemmar utan eftergymnasial utbildning.

Styrelsens arbete tycks ha fungerat väl såvitt vi kan utläsa i protokollet. De utvärderingar som görs efter varje styrelsemöte visar att man utvecklat i stora drag bra arbetssätt som gör att styrelsemedlemmarna ges möjlighet att bidra och påverka. Arbetsfördelningen mellan styrelsens medlemmar har fungerat bra.

Vi noterar med tillfredsställelse att det numera går att hitta uppgifter om uppdragsgrupper på interna hemsidan, med direktiv och aktuell sammansättning. Motsvarande uppgifter om Amnestys Internationella Kommitté (AIK) saknas vid tidpunkten för skrivandet av den här rapporten, men sekretariatet har meddelat att de kommer att se till att även information om AIK ska läggas upp på hemsidan.

Granskningskommittén har under flera år följt arbetsförhållanden på distriktskontoren i Malmö och Göteborg. Det är glädjande att konstatera att Malmökontoret nu är i ändamålsenliga lokaler, där personalen trivs. När det gäller Göteborgskontoret finns en del att önska, dels är personalen trångbodd och lokalen svårtillgänglig, dels saknar den handikappanpassning.

Det har dock framkommit att detta är uppmärksammat och förändring är planerad inom det närmaste året.

I ett protokoll noteras att sjukfrånvaron är låg bland sekretariatets personal, något som vittnar om att arbetsmiljön på det hela taget är bra ordnad för personalen.

2.2 UPPFÖLJNING AV HANDLINGSPLANEN

Handlingsplanen är en sexårsplan för 2004–2010 och antogs av årsmötet 2004. Det utgör ett centralt styrdokument i sektionen. Sekretariatet gör på styrelsens uppdrag genomgångar av måluppfyllelsen när det gäller mål och etappmål som fastlagts i handlingsplanen för 2004–2010. Styrelsen har mandat att göra revideringar i etappmålen, vilket också sker. Eftersom svenska sektionens handlingsplan avspeglar den internationella, så finns ett beroende av beslut som fattas internationellt, särskilt när det gäller arbetet för att nå mål beträffande brott mot de mänskliga rättigheterna.

De prioriterade områdena (2.1–2.4 i handlingsplanen)

Vi finner att sektionen gör ett gott arbete när det gäller att uppmärksamma brott mot mänskliga rättigheter rörande exempelvis dödsstraffet, tortyr, våld mot kvinnor och flyktingars rättigheter.

Arbete utanför de prioriterade områdena (2.5 i handlingsplanen)

Amnesty Business Group (ABG) gör ett viktigt arbete för att företag ska efterleva mänskliga rättigheter. Gruppen är numera integrerad i svenska sektionen i likhet med andra specialgrupper, vilket är bra.

Redan när den nuvarande handlingsplanen utarbetades 2004 var det känt att Amnesty planerade att starta en global kampanj inriktad på ekonomiska, sociala och kulturella (ESK) rättigheter under planperioden. I sektionens handlingsplan finns därför ett utvecklingsmål fram till 2010 "att aktivisterna ska ha tillräckliga kunskaper om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter". Dignitykampanjen har försenats, men planeras nu att dras igång i maj 2009. Styrelse och sekretariat har på senare tid tagit vissa initiativ, men på det hela taget anser Granskningskommittén, att styrelsen inte har gjort tillräckligt för att förbereda den breda aktivistkåren inför Dignitykampanjen. Det finns en risk, att det här blir ytterligare ett exempel på kampanjarbete, som i ökande grad bedrivs av anställda, i stället för genom ideellt arbete. Granskningskommittén anser att styrelsen bör mer kritiskt beakta tendensen, att allt fler uppgifter flyttas från aktivister till sekretariat.

Öka aktivismen (4.1 i handlingsplanen)

När årsmötet 2004 fastställde handlingsplanen 2004–2010, så beslutade man även om etappmål för 2004–2006. Ett av etappmålen för att öka aktivismen var "att utveckla nya former av aktivism för att vid handlingsplanepriodens slut vara fler aktiva än idag." Styrelsen införde ett nytt etappmål för nästa period, så att etappmålen för 2007–2008 angav "att antalet aktiva medlemmarna skulle öka i samma takt som det totala antalet medlemmar."

Vid oktobermötet diskuterades revidering av etappmålen. Diskussionen fortsatte på decembermötet och då fastställdes nya etappmål för 2009–2010. Sekretariatet föreslog att etappmålet om att öka antalet aktiva medlemmar skulle strykas. Kassören ville på båda mötena diskutera frågan om frånvaron av kvantitativa mål, när det gäller grupper och aktiva medlemmar, men styrelsen valde att fastställa etappmålen för 2009–2010 utan att ha något mål för ökning av antal aktiva medlemmar samt att fortsätta diskussionen om aktivism på visionsmötet i januari. Då ägnade också styrelsen en hel del tid åt aktivismfrågan, men det ledde inte till att man införde något etappmål om att öka antalet aktiva medlemmar.

Granskningskommittén anser att det är viktigt att ha etappmål för att öka antalet aktiva medlemmar och rekommenderar att styrelsen inför ett sådant. Med tanke på sektionens starka tillväxt de senaste två åren, visade det sig att etappmålet 2007–2008 var för ambitiöst formulerat, men då är det bättre att formulera om det än att ta bort det helt.

Granskningskommittén konstaterar (se tabell) att antalet grupper fortsätter att sjunka, dessutom i ökande takt. Vi vill uttrycka vår oro över detta och vill uppmana styrelsen att gripa in för att försöka vända trenden. Vi anser att grupper i lokalsamhället är en förutsättning för utveckling av en aktivism som engagerar många människor, inte bara i storstadsområdena. Granskningskommittén förordar därför en satsning på bildande av nya grupper, framför allt i kommuner där det inte längre finns någon lokal Amnestygrupp.

Skapa en dynamisk organisation (4.2 i handlingsplanen)

Ett av målen i handlingsplanen är att "Vi ska öka medlemmarnas deltagande i sektionens beslutsprocesser och stärka ansvarstagandet för Amnesty verksamhet på alla nivåer i organisationen." Granskningskommittén konstaterar att styrelsen arbetat mycket med detta under året, genom att ha tagit fram regler för de grupper/enheter som får samla in pengar i Amnestys namn och infordra reviderade bokslut från alla grupper/enheter med egen ekonomi. Vi vill dock varna för risken att uppdelningen mellan grupper med egen ekonomi och grupper som blir bidragstagare, kan leda till att det bildas A- och B-lag både ur demokratisk synpunkt och i fråga om gruppernas kunskapsnivå. Det finns en risk att grupper, som saknar egen ekonomi inte anser sig ha råd att delta i vare sig årsmöten, budgetmöten, distriktsmöten, distriktsutbildningar, centrala utbildningar eller aktivistseminarier. Styrelsen bör bevaka detta och vidta åtgärder som motverkar en sådan utveckling.

På decembermötet presenterade sekretariatet ett förslag till mångfaldsstrategi. Analysen av vår medlemskår har visat att män, personer med utländsk bakgrund och personer utan eftergymnasial utbildning är underrepresenterade. Den sista gruppen är den som visar störst avvikelse från Sverige som helhet, då 74% av våra medlemmar har eftergymnasial utbildning jämfört med 24% av befolkningen som helhet. I sekretariatets förslag lyfts personer med utländsk bakgrund och män upp, som prioriterade målgrupper. Utbildningsnivå har diskuterats i strategiarbetet, men lågutbildade har inte föreslagits som prioriterad målgrupp av sekretariatet. Det framgår inte, varken i underlaget till mötet eller av protokollet, varför de inte skulle vara det.

I ett beslut från april 2006 uppdrogs åt sekretariatet "att snarast upprätta en interaktiv databas där medlemmarna kan registrera sitt intresse för att delta i centrala utredningar, lämna cv och informera om sina intresseområden. Databasen, som ska utgöra en resurs för både styrelsen och AIK bör marknadsföras väl". Detta beslut har ännu inte verkställts. Granskningskommittén anser att det är angeläget att ordna så att medlemmar får den möjligheten. Denna synpunkt framförde vi även i våra rapporter till årsmötena 2007 och 2008.

Växa (punkt 4.3 i handlingsplanen)

Granskningskommittén noterar med tillfredsställelse att medlemstillväxten med råge uppfyller uppställda mål. Medlemstillväxt är en nyckel till expansion av sektionens verksamhet och ekonomi. Glädjande är också de intäkter, som sektionen numera får som förmånstagare från Postkodlotteriet. Vi noterar att styrelsen på januarimötet visat försiktighet med att använda intäkterna från Postkodlotteriet till att utöka de fasta kostnaderna.

2.3 GRANSKNING AV BOKSLUT 2008

Intäkter

Bokslutet för 2008 visade på intäkter på 61,6 Mkr och kostnader på 58,8 Mkr, vilket ger ett totalt överskott på 2,8 Mkr. Bidraget från Humanfonden fortsätter att minska såväl i pengar som antal sparare. Glädjande är då att konstatera ett nytt intäktslag i form av Postkodlotteriet, som redan 2008 gav ett bidrag på strax över 5 Mkr och vände ett förväntat underskott till överskott för verksamhetsåret.

Granskningskommittén har under en längre tid varnat för vikande konjunktur och fallande börs men detta kompenseras glädjande nog redan under 2008 med att vi nu ingår i Postkodlotteriet och får del av dess vinst.

Glädjande är också att antalet medlemmar ökar, där nu så stor andel som 77% betalar över autogiro, vilket bidrar till en mycket stabilare medlemskår.

Grupperna i Halmstad, Hörby och Lund fortsätter att lämna bidrag på samma höga nivå som tidigare vilket också ses positivt och bidrar till att den ekonomiska situationen för sektionen ser bättre ut än på länge.

Det borde, som tidigare påpekats, finnas utrymme för betydligt fler second-hand verksamheter, liknande de i Halmstad och Hörby, på andra orter. Potentialen är stor, 25 butiker i olika städer borde inte vara någon omöjlighet. Vilken ort blir nästa?

Utvecklingen går åt rätt håll men krafttag behövs för att fler grupper ska etableras, vilket nämnts ovan. Se tabell nedan:

Tabellen visar utvecklingen av intäkter, antal medlemmar och grupper de senaste sju åren

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Intäkter totalt (Mkr)	36,200	38,476	38,154	44,133	50,281	53,620	61,612
– varav från medlems- och gruppavgifter	12,372	12,303	12,349	12,480	14,170	15,773	17,562
– i procent	34	32	32	28	28	29	29
Antal medlemmar	58 000	57 037	55 998	58 800	66844	68636	74628
Antal grupper	249	238	227	235	214	192	188*

* inkl. 31 ungdomsgrupper.

Bössinsamlandet bör fortsätta i oförminskad omfattning och gärna öka eftersom denna typ av verksamhet inte bara är av ekonomisk natur utan även viktig som informationskanal till allmänheten.

Kostnader

Kostnaderna har under året ökat från 51,9 Mkr 2007 till 58,8 Mkr 2008 vilket bl a beror på att ändamålskostnaderna ökat kraftigt samt att flera fundraisingaktiviteter nu sköts av anställd personal är tidigare.

2.4. GRANSKNING AV BUDGET 2009

I Granskningskommitténs rapport till budgetmötet 2008 framförde vi synpunkter på att intäktsbudgeten kändes vågat hög. Efter det glädjande tillskottet av fem miljoner från Postkodlotteriet har vi inte längre några invändningar att anföra mot budgeten för 2009.

Granskningskommittén vill också framföra att detta tillskott planeras att användas på ett förnuftigt sätt. Granskningskommittén vill också framföra ett stort beröm till dem som arrangerade budgetmötet 2008. Mycket bra information om budgeten och stort utrymme för diskussioner.

3. UPPFÖLJNING AV ÅRSMÖTESBESLUT

Granskningen av styrelsens agerande med avseende på beslut från årsmötet 2008 föranleder inga kritiska kommentarer.

4. AMNESTYFONDENS VERKSAMHET

ARBETSFORMER

Amnestyfonden är en stiftelse inom svenska Amnesty som arbetar med bistånd inom ramarna för Amnesty Internationals åtagande. Granskningskommittén har under året granskat fondstyrelsens protokoll från mars 2008 till januari 2009. Fondstyrelsen har under året föredömligt beaktat Granskningskommitténs rekommendationer i rapporten till årsmötet 2008. Efter önskemål från Granskningskommittén, har i alla protokoll, fr o m maj 2008, gjorts tydliga kopplingar till de prioriterade målen i handlingsplanen. Protokollen har varit koncisa och informativa, dock vore det önskvärt med en utförligare ekonomisk redovisning. Protokollen visar ändå på ett väl fungerande styrelsearbete. Vi ser också positivt på det förenklade förfarandet, att utnyttja kompetensen hos sekretariatets flyktinghandläggare, när det gäller olika flyktingärenden. Vi anser att fonden har ett väl utvecklat kvalitetsarbete som innebär att Amnestys trovärdighet, när det gäller bistånd, inte riskeras. Granskningskommittén rekommenderar att Amnestyfonden kompletterar sina budgetförslag med SFI-nyckeltal enligt samma beräkningsgrunder som sektionsstyrelsen.

AMNESTYFONDENS VERKSAMHET I RELATION TILL HANDLINGSPLANEN

Amnestyfonden har en viktig roll att spela i förverkligandet av svenska Amnestys handlingsplan. I år har det varit lätt att följa arbetet i förhållande till handlingsplanens mål, som att hävda rätten till fysisk och psykisk integritet, slå vakt om kvinnors rättigheter, skydda flyktingars rättigheter, kräva rättvisa och bekämpa straffrihet. Förutom dessa områden i handlingsplanen har även medel gått till skydd för "människorättsförsvarare" och utsatta individer, som representerar sitt lands ursprungsbefolkning. Nytt är också att några projekt har klassificerats under rubriken ESK, d v s ekonomiska och sociala rättigheter. I fondens egna stadgar står bl.a. att man ska verka för att ge juridisk hjälp åt personer som hotas av dödsstraff. Det har vi inte sett några exempel på. Varför? Den största gruppen ärenden gäller medel till utredning av tortyr – och traumaskador hos flyktingar, ofta kombinerat med rehabilitering. Amnestyfonden har som mål att stödja män och kvinnor i lika hög grad. Kvinnor har varit underrepresenterade. Därför är det glädjande att andelen ärenden som rör kvinnors rättigheter och skydd har ökat. Man kan notera att spridningen över världen är ganska god, även om det skulle behövas fler projekt i Asien, något som fondstyrelsen arbetar på.

Fondens ekonomi

Den ekonomiska redovisningen från fonden är preliminär varför ingen ingående genomgång är gjord men Granskningskommittén konstaterar ändå att även fondens ekonomi är god, mycket beroende på att fonden under 2008 erhållit ett arv på över 6 Mkr.

Fonden har under året kraftigt ökat biståndsutbetalningarna till 3,8 Mkr från 1,4 Mkr 2007.

5. REKOMMENDATIONER

Granskningskommittén vill sammanfattningsvis särskilt understryka följande:

1. Granskningskommittén vill uppmana styrelsen att sätta uppföljbara etappmål om att öka antalet aktiva medlemmar.
2. Granskningskommittén förordar en satsning på bildande av nya grupper, framför allt i kommuner där det inte längre finns någon lokal Amnestygrupp.
3. Granskningskommittén anser att styrelsen inte är tillräckligt kritisk till tendensen att allt fler uppgifter flyttas från aktivister till sekretariatet.
4. Granskningskommittén anser att styrelsebeslutet från 2006 att upprätta en interaktiv databas där medlemmarna kan registrera sitt intresse för att delta i centrala utredningar, ska genomföras. Styrelsen har den 18 april 2008 på nytt beslutat att detta ska genomföras men ännu kan inget resultat konstateras.
5. Granskningskommittén uppmanar fonden att i budgetförslaget till budgetmötet och i verksamhetsberättelsen redovisa SFI:s nyckeltal.

Stockholm i mars 2009

Svenska sektionens Granskningskommitté

Jan Nygren (sammankallande)

Maria Eklund

Åsa Fahlbeck

Öjar Janhager

